

UCHWAŁA

Dnia 26 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Jacek Sobczak

Protokolant Łukasz Majewski

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Aleksandra Herzoga

w sprawie D. R.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 26 lutego 2014 r.,

przedstawionego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w S.,

postanowieniem z dnia 31 października 2013 r., sygn. akt [...], zagadnienia prawnego:

„Czy orzekanie przez sędziego T. K. w sprawie sygn. akt [...] Sądu Rejonowego w A. VI Wydziału Zamiejscowego w S. w sytuacji gdy decyzja o jego przeniesieniu w związku z likwidacją Sądu Rejonowego w S. i utworzeniu Wydziałów Zamiejscowych Sądu Rejonowego w A. w dniu 1 stycznia 2013 r. została podpisana przez Podsekretarza Stanu, a nie Ministra Sprawiedliwości, nie wyczerpuje znamion określonych w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. – będących bezwzględną przyczyną odwoławczą skutkującą koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku?”

podjął uchwałę:

udzielić odpowiedzi jak w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie BSA-4110-4/13 (OSNKW 2014, z. 2, poz. 9).

UZASADNIENIE

Przedstawione przez Sąd Okręgowy w S. zagadnienie prawne wyłoniło się w toku rozpoznawania apelacji prokuratora Prokuratury Rejonowej w S. od wyroku Sądu Rejonowego w A. VI Zamiejskowy Wydział Karny z siedzibą w S. z dnia 11 lipca 2013 r., sygn. akt [...].

Wyrokiem tym uznano, że D. R. dopuścił się popełnienia występku z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, polegającego na tym, że: w dniu 18 lutego 2013 r. przy ul. K. w S., wbrew przepisom ustawy, posiadał środki odurzające w postaci 0,12 g ziela konopi innych niż włókniste oraz 0.03 g ziela konopi i na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k., art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzono wobec niego postępowanie na okres próby wynoszący dwa lata, a nadto na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 7 k.k. i art. 49 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 500 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i na podstawie art. 70 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii orzeczono przepadek przez zniszczenie dowodu rzeczowego w postaci lufki, wyszczególnionego w wykazie dowodów rzeczowych nr I/21/13 pod pozycją 2.

Prokurator we wspomnianej apelacji zarzucił wyrokowi: obrazę przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 100 k.k., poprzez jego niesłuszne niezastosowanie, oraz błąd w ustaleniach faktycznych dotyczących ilości posiadanych przez oskarżonego w dniu 18 lutego 2013 r. środków odurzających.

Uzasadniając przedstawione zagadnienie prawne Sąd Okręgowy w S. podniósł, że zaskarżony apelacją wyrok wydał Sąd w którego składzie zasiadał sędzia T. K. Sędzia który nie wyraził zgody na przeniesienie do Sądu Rejonowego w A. w związku z przekształceniem Sądu Rejonowego w S., z dniem 1 stycznia 2013 r. w Wydział Zamiejskowy Sądu Rejonowego w A., dokonany na mocy przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1223). Równocześnie wspomniany sędzia został przeniesiony do Sądu Rejonowego w A. „decyzją z dnia

1 stycznia 2013 r. (...) podpisaną przez Podsekretarza Stanu zamiast Ministra Sprawiedliwości”.

Dalej Sąd Okręgowy przytoczył, wyrażony w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2013 r. w sprawie III CZP 46/13, pogląd stwierdzający, iż decyzja o przeniesieniu na inne miejsce służbowe podjęta przez inną osobę niż Minister Sprawiedliwości, także z jego upoważnienia, jest bezprawna, a sędzia, którego ona dotyczy, nie może wykonywać władzy jurysdykcyjnej w sądzie do którego został przeniesiony. Równocześnie Sąd Okręgowy zauważył, że odmienne stanowisko, potwierdzające ważność takiej decyzji podpisanej przez podsekretarza stanu, Sąd Najwyższy wyraził w wyroku z dnia 16 października 2013 r., wydanym w sprawie III KK 280/13.

W pisemnym wniosku z dnia 24 grudnia 2013 r. w przedmiocie rozstrzygnięcia zgłoszonego przez Sąd Okręgowy w S. zagadnienia prawnego, prokurator Prokuratury Generalnej wniósł o odmowę podjęcia uchwały.

Prokurator – uzasadniając swoje stanowisko – zauważył, że „Sąd Okręgowy nie podjął najmniejszej nawet próby dokonania wykładni o charakterze operatywnym” i nie wykazał powodów swoich wątpliwości, a nawet nie wskazał przepisu lub grupy przepisów wymagających – w jego ocenie – wykładni o charakterze zasadniczym. Ograniczył się tylko do przywołania dwóch orzeczeń Sądu Najwyższego i nawet nie usiłował dokonać samodzielnej analizy wyrażonych w nich poglądów.

W tej sytuacji – w ocenie prokuratora Prokuratury Generalnej – brak jest podstaw do stwierdzenia, że Sąd Okręgowy w S. spełnił, przewidziane w art. 441 § 1 k.p.k. wymogi do udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi w formie uchwały, na przedstawione zagadnienie prawne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wobec treści art. 441 §1 k.p.k. nie ulega wątpliwości, że skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy spełnione są łącznie wszystkie wskazane w tym przepisie przesłanki.

Jego przedmiotem musi być zatem zagadnienie o charakterze prawnym, stanowiące istotny problem interpretacyjny, wymagające zasadniczej wykładni ustawy.

Przy czym z inicjatywą rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego, może sąd wystąpić tylko wówczas, gdy rozpatruje środek odwoławczy, i musi ono

wyłonić się przy rozpoznaniu tego środka, a wyjaśnienie tego zagadnienia prawnego jest niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy. Analizując treść przywołanego na wstępie postanowienia Sadu Okręgowego w S. z dnia 31 października 2013 r. w kontekście owych, wynikających wprost z dyspozycji art. 441 § 1 k.p.k., wymaganych ustawą przesłanek pytań kierowanych w tym trybie do Sądu Najwyższego, uznać należy, że zaistniały warunki do podjęcia uchwały w związku z przedstawionym przez ten Sąd zagadnieniem prawnym.

Pytanie przedstawione przez Sąd Okręgowy w S. niewątpliwie wyłoniło się przy rozpoznaniu środka odwoławczego, to jest apelacji wniesionej przez prokuratora od wyroku Sądu Rejonowego w A.

Wprawdzie Sąd ten - wspomnianym postanowieniem - nie odwołał się wprost do przepisu art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 427 j.t. ze zm., dalej zwanej u.s.p.), jako wymagającego „zasadniczej wykładni”, i w samym pytaniu w ogóle nie skonkretyzował przepisów, których miałyby ona dotyczyć, to jednak przytoczone w uzasadnieniu tego postanowienia argumenty świadczą o tym, że w istocie o dokonanie „zasadniczej wykładni” właśnie tego przepisu ustawy o ustroju sądów powszechnych wniósł. Sąd Okręgowy w S. rozważał bowiem (z punktu widzenia zaistnienia tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.) skuteczność procesową decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe w związku z likwidacją sądu, podpisanej „przez podsekretarza stanu, a nie Ministra Sprawiedliwości”. Tak zaś odczytane - w oparciu o regułę interpretacyjną z art. 118 § 1 k.p.k. - pytanie prawne niewątpliwie dotyczyło przepisu, którego sformułowanie umożliwia różne interpretacje znaczenia, zawartego w nim, zwrotu: „o przeniesieniu sędziego (...) wydaje decyzję Minister Sprawiedliwości” (art. 75 § 3 u.s.p.). To określenie podmiotu uprawnionego do wydania takiej decyzji implikuje bowiem (zwłaszcza w kontekście uwarunkowań konstytucyjnych i ustrojowych) kontrowersje odnośnie tego, czy tą decyzję może wydać wyłącznie sam Minister Sprawiedliwości, czy też - przy zachowaniu nadto stosownych warunków - podlegli mu w Ministerstwie – sekretarz, czy podsekretarz stanu. Rozbieżności w wykładni tej normy wyłoniły się także w orzecznictwie Sądu Najwyższego, na co zwrócił uwagę pytający sąd, wskazując i przytaczając, te judykaty Sądu Najwyższego, które zawierają jednoznacznie odmienne - odnośnie tej kwestii - stanowiska.

W tej sytuacji, pomimo zaniechania (na co słusznie zwrócił uwagę prokurator Prokuratury Generalnej w przytoczonym powyżej wniosku z dnia 24 grudnia 2013 r.) w istocie przez Sąd Okręgowy w S. próby samodzielnego usunięcia tych wątpliwości interpretacyjnych w drodze wykładni operatywnej, uznać należało, że zgłoszone przez Sąd zagadnienie prawne o zasadniczym znaczeniu dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, rzeczywiście budziło poważne wątpliwości, których wyjaśnienie mogło i sądowi pytającemu nastroczać istotne trudności, skoro także w orzeczeniach Sądu Najwyższego prezentowano dotychczas, tak zasadniczo różne, rozumienie tego przepisu.

Uwzględniając zatem wszystkie te zaszłości, mimo wspomnianych mankamentów, tak redakcji sformułowanego pytania, jak i kompletności jego motywów, stwierdzić należało, że zaistniały w sprawie wszystkie warunki do podjęcia uchwały odnośnie przedstawionego przez Sąd Okręgowy w S. zagadnienia prawnego.

Jednakże - już po sformułowaniu przez Sąd Okręgowy w S. pytania prawnego - Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, w dniu 12 listopada 2013 r. pełnemu składowi Sądu Najwyższego przedstawił, na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2013 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2013 r., poz. 499 j.t., zwanej dalej, ustawą o Sądzie Najwyższym), do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, „czy w podjęciu decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe, wydanej na podstawie art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p., Minister Sprawiedliwości może być zastąpiony przez sekretarza lub podsekretarza stanu?”.

Porównując zakres przedmiotowy przedstawionego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego, z tym które w istocie zostało sformułowane w pytaniu Sądu Okręgowego w S., oczywiste jest, iż dotyczą one tych samych przepisów, i zgłaszają tego samego, lub podobnego rodzaju wątpliwości interpretacyjne.

W dniu 28 stycznia 2014 r. Sąd Najwyższy w pełnym składzie rozpoznał wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2013 r. i wydał uchwałę w sprawie BSA - 4110 - 4/13 następującej treści: 1. W wydaniu decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe na podstawie art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p. Minister Sprawiedliwości nie może być zastąpiony

przez sekretarza ani podsekretarza stanu. 2. Wykładnia dokonana w uchwale wiąże od chwili jej podjęcia.

Nie ulega zatem wątpliwości, że przytoczona uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego rozstrzyga wprost wątpliwości interpretacyjne ujęte w pytaniu prawnym Sądu Okręgowego w S..

Stosownie do jej treści, wszystkie decyzje o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe, wydane, w oparciu o przepis art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p., do dnia 28 stycznia 2014 r. przez sekretarza stanu, bądź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości są skuteczne.

W konsekwencji, brak jest też powodów do uznania, że orzeczenie wydane przez sąd z udziałem sędziego, którego taka decyzja o przeniesieniu na inne miejsce służbowe, wydana przed 28 stycznia 2014 r., dotyczyła, jest - tylko z racji na podpisanie tej decyzji przez sekretarza stanu, bądź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości - dotknięte bezwzględną przyczyną odwoławczą, wskazaną w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. (tylko taka bowiem tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, przy tego rodzaju zaszłościach faktycznych, związanych z (ewentualnym) brakiem udziału w wydaniu orzeczenia osoby nieuprawnionej, mogłaby być rozważana, ta zaś wskazana przez Sąd Okręgowy w S.: z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w ogóle - w stwierdzonych warunkach - nie mogła zaistnieć).

Zauważyć dalej należy, że zgodnie z treścią art. 61 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym, uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych.

Wprawdzie tzw. abstrakcyjnym uchwałom Sądu Najwyższego żaden przepis prawa nie przypisuje wprost mocy wiążącej pomimo, że te podjęte przez pełny skład Sądu Najwyższego, skład połączonych izb oraz skład całej izby, mocą przepisu art. 60 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym, z chwilą ich podjęcia, uzyskują moc zasad prawnych, to jednak nie ulega wątpliwości, że odstąpienie od uchwały Sądu Najwyższego wpisanej do księgi zasad prawnych, wymaga dochowania specjalnej, i to dość skomplikowanej, określonej w art. 62 ustawy o Sądzie Najwyższym, procedury (por. P. Hofmański [w:] P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, 2006, s. 217 - 218; R. A. Stefański, *Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych*, Warszawa 2001, s. 386 - 388). Stosownie do treści § 1 tego przepisu odstąpienie przez zwykły skład Sądu Najwyższego od zasady prawnej uchwalonej przez pełny

skład Sądu Najwyższego wymaga bowiem przedstawienia zagadnienia pełnemu składowi tego Sądu.

Regulacja ta przesądza, że taka zasada prawna wiąże wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego.

Związanie to ma więc niewątpliwie charakter względny, gdyż wprowadzie skład orzekający tegoż Sądu nie może rozstrzygnąć konkretnej sprawy w sposób sprzeczny z interpretacją zawartą w takiej uchwale, ale - nie dzieląc wcześniejszego stanowiska co do znaczenia danej normy - może zainicjować tę procedurę, zmierzającą do uchwalenia rozstrzygnięcia w przedmiocie odstąpienia od pogląd prawnego mającego moc zasady prawnej. (por. W. Kozieliwicz, *Instytucja uchwał Sądu Najwyższego mających moc zasad prawnych - kwestie sporne w orzecznictwie Sądu Najwyższego w latach 1990 - 2010* [w:] Księga Jubileuszowa Prof. Romualda Kmiecika pod. red. A. Przyborowskiej - Klimczak i A. Tarachy, Warszawa 2011, s. 251; R. A. Stefański, op. cit. s 398 - 399).

W orzecznictwie podkreśla się, że związanie składów Sądu Najwyższego uchwałą mającą moc zasady prawnej obejmuje nie tylko to, co dana zasada prawna głosi, lecz także i to, co logicznie z niej wynika. Oznacza to, że skład Sądu Najwyższego nie może oprzeć swego orzeczenia na poglądzie, którego pogodzenie z zasadą prawną byłoby logicznym niepodobieństwem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 1963 r., II CR 511/63, OSPIKA 1964, z. 7 - 8).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym przedstawione przez Sąd Okręgowy w S. zagadnienie prawne nie widzi podstaw do wszczęcia procedury odstąpienia od zasady prawnej wynikającej z uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego w sprawie BSA - 4110 - 4/13. Nie dostrzega bowiem uzasadnionych (a więc nowych, dotąd nieznanych i przez to nierozważonych) przesłanek, które by przemawiały za odstąpieniem od, zaprezentowanej w uchwale Sądu Najwyższego, interpretacji przepisu art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p.

Aprobując treść wspomnianej uchwały oraz przedstawione na jej uzasadnienie argumenty, a także mając na względzie wspomniane, formalnoprosesowe konsekwencje jej uchwalenia, Sąd Najwyższy nie dostrzega też racjonalnych powodów, by tę motywację powielać.

Stąd też odsyła do niej, również zważając na to, iż „Sąd Najwyższy jako naczelny organ władzy sądowniczej powołany do zapewnienia jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych, w pierwszej kolejności musi

przestrzegać jednolitości orzecznictwa jego składów orzekających” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2006 r., I KZP 2/06, OSNP 2007/15-16/224).

Z powyższych względów, uchwalono jak wyżej.

/km/